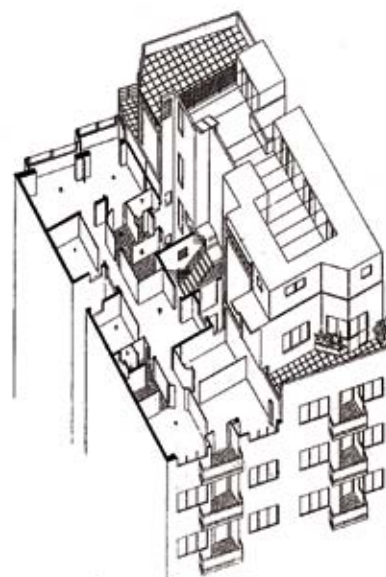

La Casa en la letra R de la Vía Augusta, Barcelona (1930-31)

Antonio Armesto y Mariona Benedito

Axonometría, publicada en la revista AC, con la planta tipo, que resultaría modificada por el arquitecto al adaptarla a su vivienda estudio.

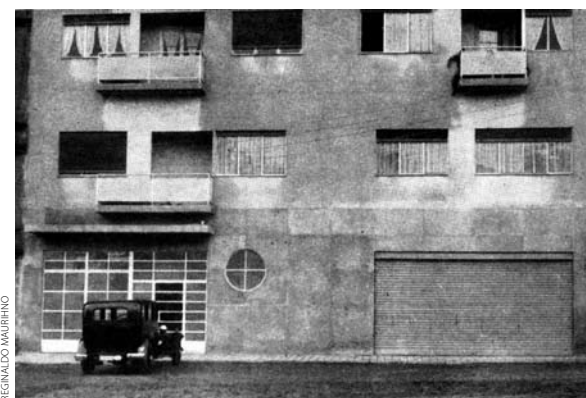
1 Vista parcial del edificio en la actualidad

2 La fachada original, publicada en la revista AC núm. 8

3 El edificio en los años setenta

MARIONA BENEDITO

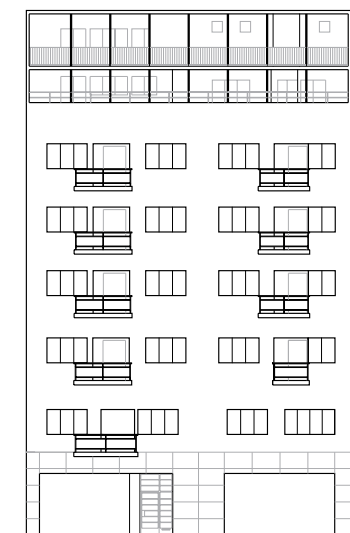
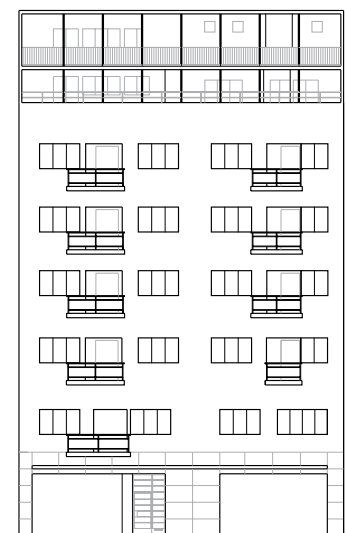
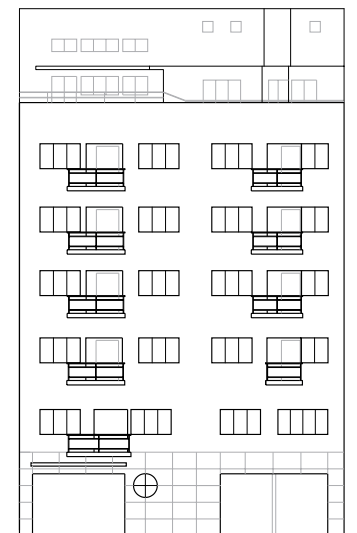

REGINALDO MAURRINO

ARCHIVO JOSEPROCELLO

La fachada en los años treinta, en los setenta y en su estado actual.

■ La casa a la lletra R de la Via Augusta, Barcelona (1930-1931)

Aquest immoble, de l'arquitecte Germán Rodríguez Arias (1902-1987), es va construir al carrer del Carril, abans de ser urbanitzat com la Via Augusta, entre una casa de tres pisos, un hort i la riera de Cassoles com a límit posterior. Un anunci publicat al número 5 de la revista AC s'hi refereix com un "moderníssim edifici emplaçat a la Via Augusta de Barcelona, lletra R" (avui 61). La parcel·la provenia d'una rectificació dels límits de la finca amb jardí en què es trobava la casa on s'havia criat la mare de l'arquitecte. La promoció era destinada a residència dels membres de la família Rodríguez Arias i a habitatges de lloguer.

L'aspecte actual de l'edifici, tres quarts de segle després, ha sofert unes quantes transformacions. Malgrat això, aquesta obra conserva intactes alguns valors arquitectònics que la fan mereixedora d'atenció. Per exemple, la manera en què, des de la casa, es fa compatible el gaudi de les *alegries essencials* –aire, sol, vegetació– amb el *decorum* urbà i la dimensió civil; o la tensió que es percep entre els enunciats més programàtics i trencadors de l'època i la consciència clara que l'arquitectura té la seva tradició pròpia, a la qual no hem de renunciar.

L'atracció d'aquesta obra sobre el públic i els arquitectes sembla que és deguda a l'elegància i al refinament de la seva façana principal rosada, a la rica i misteriosa complexitat visual que troba cabuda en una composició absolutament serena. Ens sorprèn en adonar-nos que aquest alçat correspon als dormitoris, que, tot formant el cos principal, conviuen amb els baixos comercials i amb un àtic, en aparença, de dos pisos. La façana, a més, ordena, però amb prou feines anuncia la gran riquesa espacial interna.

L'accés a la documentació quasi completa, la visita a l'edifici i la possibilitat de conversar amb membres de la família que encara hi viuen, tot plegat ens ha permès de reconstruir el procés de treball i aturar-nos en l'anàlisi de la seva arquitectura, tot i que desistim de publicar la totalitat del material, que abasta fins a tres versions del projecte. Veurem les plantes seguint l'ordre que ens sembla més convenient.

■ The house at letter R in Via Augusta, Barcelona (1930-31)

This building, by the architect Germán Rodríguez Arias (1902-1987), was built in Carrer de Carril, before it was urbanized as Via Augusta, between a three-storey house, an allotment and the Cassoles gully to the rear. An advertisement in issue 5 of AC magazine refers to it as a "very modern building located in Via Augusta in Barcelona, letter R" (now number 61). The plot was formed by a rectification of boundaries of the plot with a garden on which was built the house where the architect's mother had grown up. The development was intended as a home for the members of the Rodríguez Arias family and rental apartments.

The present-day appearance of the building, after three-quarters of a century, is the product of a few transformations. The building still however conserves intact some architectural values that make it worthy of attention. For example, the way in which, from the house, it is possible to enjoy both the *essential pleasures* (air, sunlight and vegetation) and the urban *decorum* and the city dimension; or the tension perceived between the more innovative, programmatic formulations of the time and the clear awareness that the architect had its own tradition that was not to be renounced.

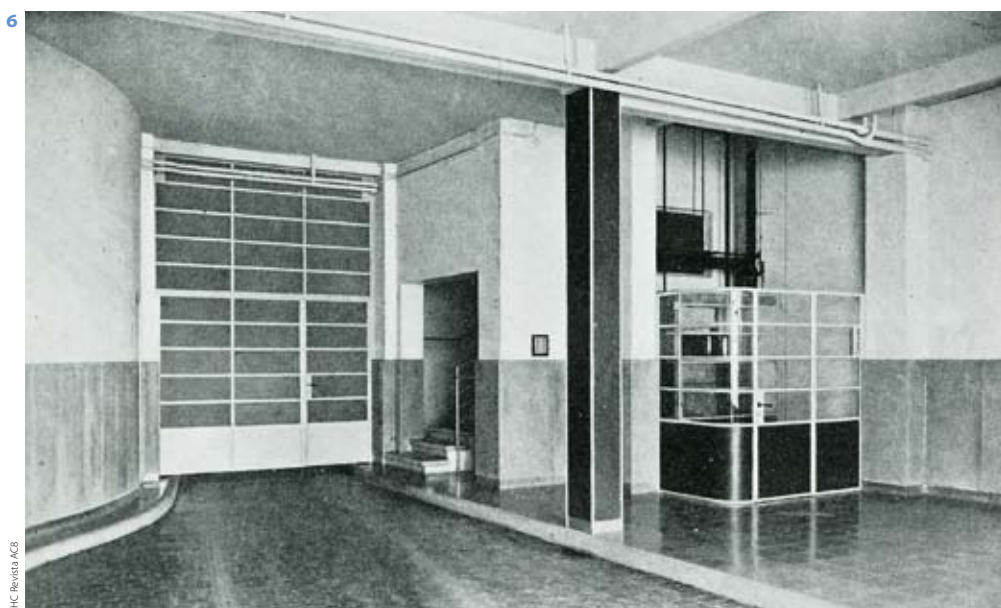
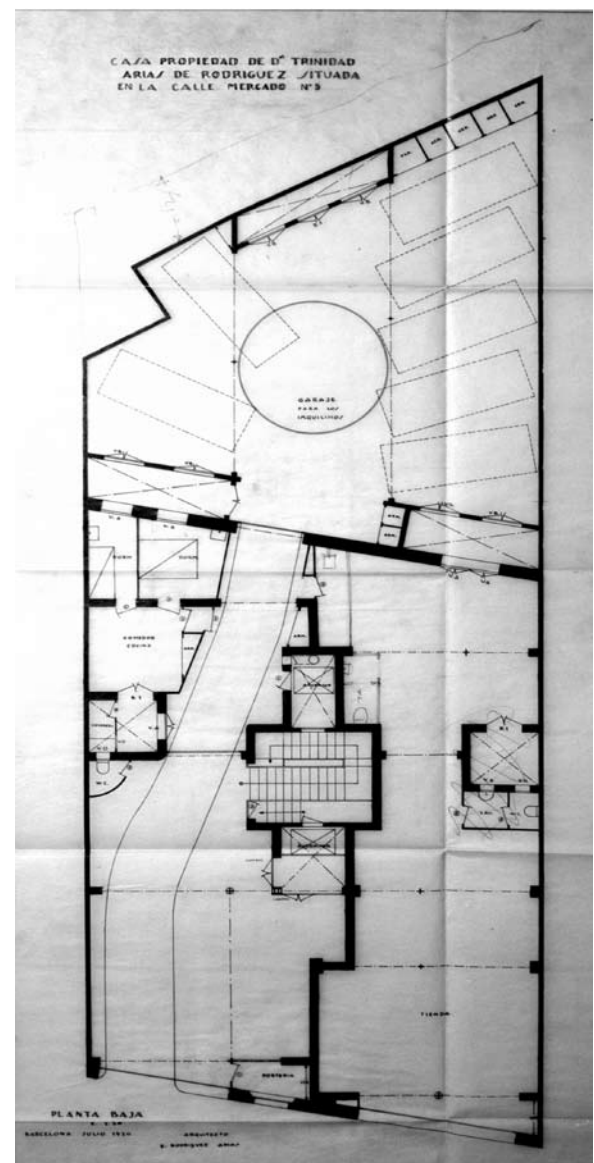
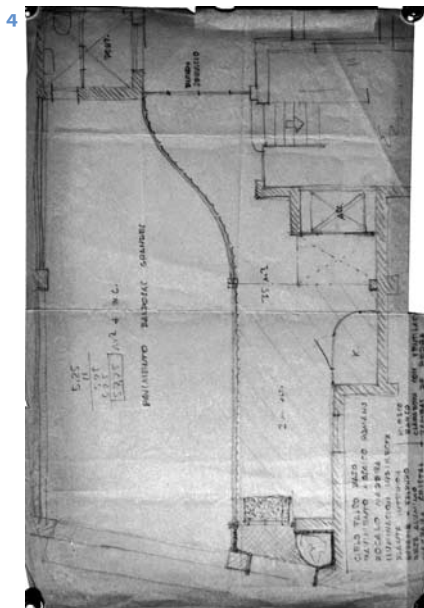
The attraction this work holds for the public and for architects seems to be due to the elegance and refinement of its pink main façade, to the rich, mysterious visual complexity accommodated in a supremely serene composition. It comes as a surprise to discover that this elevation corresponds to the bedrooms which, forming the main volume, exist alongside the commercial ground floor and a penthouse floor, apparently with two floors. The façade also organizes a great wealth of space within, barely guessed at. Access to almost complete documentation, a visit to the building and the possibility of talking to members of the family, who still live there, allowed us to reconstruct the working process and dwell on the analysis of its architecture, though we abstained from publishing all the material, which includes as many as three versions of the project. We will examine the floors in the order that seems most appropriate.

■

Este inmueble, del arquitecto Germán Rodríguez Arias (1902-1987), se construyó en la calle de Carril, antes de ser urbanizada como Via Augusta, entre una casa de tres pisos, un huerto, y la riera de Cassoles como límite posterior. Un anuncio en el nº 5 de la revista AC se refiere a él como un "modernísimo edificio emplazado en la Via Augusta de Barcelona, letra R" (ahora 61). La parcela provenia de una rectificación de lindes de la finca con jardín en la que se hallaba la casa donde se había criado la madre del arquitecto. La promoción estaba destinada a residencia de los miembros de la familia Rodríguez Arias, y a viviendas para alquilar.

El aspecto actual del edificio, después de tres cuartos de siglo, se debe a unas cuantas transformaciones. A pesar de ello esta obra conserva intactos ciertos valores arquitectónicos que la hacen merecedora de atención. Por ejemplo, el modo en que, desde la casa, el goce de las *alegrías esenciales* –aire, sol, vegetación– se hace compatible con el *decorum* urbano y la dimensión civil; o la tensión que se percibe entre los enunciados más programáticos y rompedores de la época y la conciencia clara de que la arquitectura posee su propia tradición a la que no hay que renunciar.

La atracción de esta obra sobre el público y los arquitectos parece deberse a la elegancia y refinamiento de su rosada fachada principal, a la rica y misteriosa complejidad visual que halla cabida en una composición absolutamente serena. Sorprende darse cuenta de que este alzado corresponde a los dormitorios que, formando el cuerpo principal, conviven con los bajos comerciales y con un ático, en apariencia, de dos pisos. La fachada, además, ordena pero apenas anuncia una gran riqueza espacial interna. El acceso a la documentación casi completa, la visita al edificio y la posibilidad de conversar con miembros de la familia, que habitan aún en él, nos ha permitido reconstruir el proceso de trabajo y demorarnos en el análisis de su arquitectura, desistiendo, sin embargo, de publicar todo el material, que abarca hasta tres versiones del proyecto. Veremos las plantas siguiendo el orden que nos parece más conveniente.

Planta baixa

Aquesta planta ocupa tota la parcel·la: el vestíbul general, l'habitatge del porter i un local comercial, sota la projecció de l'edifici (364 m²) i fora d'ella (221 m²), un garatge cobert per a set automòbils. La calçada cap al garatge dona accés al muntacàrregues de servei, a l'habitatge del conserge i a una entrada de mercaderies per al local.

El vestíbul és un espai modern en el qual una ambientació industrial –aconseguida amb la gran altura lliure i l'exhibició de l'estructura, de la calçada i dels mecanismes de l'ascensor– substitueix l'acostumat repertori representatiu i ornamental de les finques burgeses. A la façana, una gran porta vidrada, protegida per un ràfec, resol l'entrada de vehicles i la de vianants i il·lumina el vestíbul. La caixa d'escala aconsegueix il·luminació en quedar situada entre dos patis de la parcel·la.

El 1958 l'arquitecte reforma aquesta planta –segons un dibuix autògraf–, amplia el local, que passa a ocupar quasi tota la superfície, i deixa el vestíbul reduït a la mínima expressió. És dubtós que s'ocupés personalment de dirigir la modificació, ja que, des del 1957, en què torna de l'exili, viu a Eivissa i fa comptades visites a Barcelona, on només va tornar per passar els darrers anys de la seva vida.

Ground floor

This floor occupies the entire plot: the entrance hall, the concierge's dwelling and a shop under the building's projection (364 m²) and, beyond it (221 m²) a covered garage for seven cars. The path to the garage leads to the service lift, the concierge's dwelling and a goods entrance for the shop.

The entrance hall is a modern space in which an industrial ambiance, the product of the high ceiling and the visible structure, the path and the lift mechanisms, substitutes the usual representative, ornamental repertory of bourgeois homes. In the façade, a large glass front door, under the eaves, marks the entrance of vehicles and pedestrians, and provides light to the foyer. The stairwell receives light thanks to its position between two courtyards on the plot.

In 1958, the architect remodelled this floor, as shown in a autographed drawing, to extend the shop, which then occupied almost all the surface area and reduced the foyer to its minimum expression. It is doubtful whether he concerned himself personally with directing modifications since, after 1957, the year he returned from exile, he lived in Ibiza and made very few visits to Barcelona, where he was only to return to spend his latter years.

4 El croquis para la reforma del vestíbul de entrada (1958)

5 Estado actual del vestíbul del inmueble, después de la reforma de 1958.

6 El vestíbul del edificio en su estado original.

7 Planta baja

Planta baja

Esta planta ocupa toda la parcela: el vestíbul general, la vivienda del porter y un local comercial, bajo la proyección del edificio (364 m²) y, fuera de ella (221 m²) un garaje cubierto para siete automóviles. La calzada hacia el garaje da acceso al montacargas de servicio, a la vivienda del conserje y a una entrada de mercancías para el local.

El vestíbul es un espacio moderno en el cual una ambientación industrial –conseguida con la gran altura libre y la exhibición de la estructura, de la calzada y de los mecanismos del ascensor–, sustituye al acostumbrado repertorio representativo y ornamental de las fincas burguesas. En la fachada, un gran portón acristalado, protegido por un alero, resuelve la entrada de vehículos y la de peatones, iluminando el vestíbul. La caja de escalera consigue iluminación al quedar situada entre dos patios de parcela.

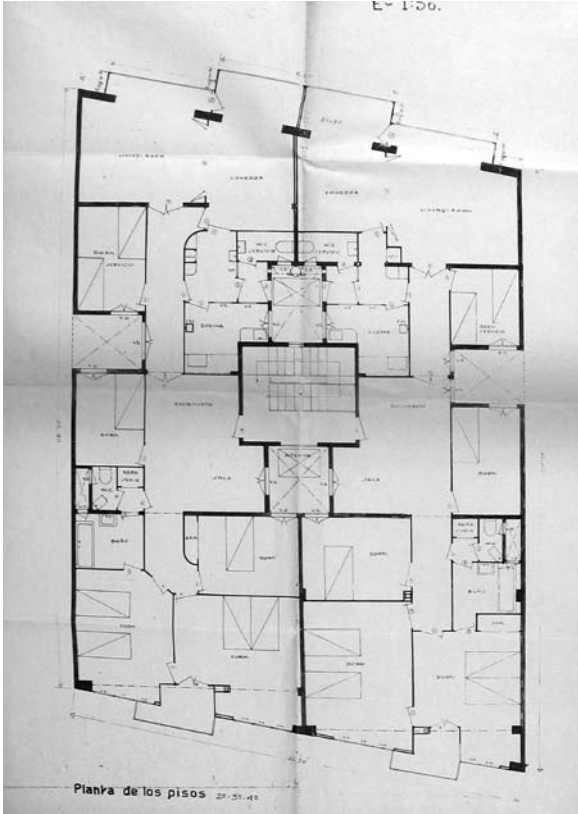
En 1958 el arquitecto reforma esta planta –según un dibujo autógrafo–, ampliando el local, que pasa a ocupar casi toda la superficie y deja el vestíbul reducido a su mínima expresión. Es dudoso que se ocupara personalmente de dirigir la modificación ya que, desde 1957, en que vuelve del exilio, reside en Ibiza y hace contadas visitas a Barcelona, a donde sólo regresaría para pasar los últimos años de su vida.

8

JAUME ORRNELL

9

Planta de los pisos 27-31-42

Plantes tipus (2, 3 i 4)

Cadascuna d'aquestes plantes conté dos habitatges gairebé idèntics, amb una àrea al sud-oest per a la sala i el menjador, que donen al pati de l'illa; a l'interior les dependències de servei, i una altra àrea al nord-est per als dormitoris, dels quals només dos, enllaçats per una llotja enfondida i un balcó, donen a la Via Augusta. La cuina i un office amb accés al muntacàrregues, un bany i les habitacions secundàries donen a patis de ventilació dins la parcel·la; una contradicció insuperable la resolució de la qual obligaria a canviar la profunditat edificable i a proposar altres formes d'edificació residencial.

Un amplíssim rebedor-sala articula totes dues àrees de l'habitatge i escurça els trams de passadís. L'esquema tripartit produït al nucli de la planta es projecta a la façana, de manera que la llotja és la rèplica del passadís. La llotja i el balcó cavalquen sobre dos dormitoris, però només s'hi accedeix des d'un.

Els espais que hi ha entre la façana i el primer pòrtic es defineixen, quasi fins a l'última versió, com galeries vidrades; finalment han estat incorporats a les estances, i només se'n diferencien pel llindar que crea la jàssera.

Typical floor plans (2, 3, 4)

These three floors each contain two almost identical dwellings, with an area in the south-west for the living room and dining room that gives onto the courtyard within the block, with the staff bedrooms on the interior, and another area to the north-east for the bedrooms, of which only two, joined by an inset and a projecting balcony, give onto Via Augusta. The kitchen and a utility room with access to the service lift, a bathroom and the secondary rooms give onto ventilation shafts within the plot, an insurmountable contradiction, the resolution of which would alter the built depth and propose other forms of residential construction.

A very spacious sitting room joins the two areas of the dwelling and shortens the stretches of corridor. The tripartite outline produced in the nucleus of the floor is projected into the façade, making the inset balcony the replica of the corridor. The inset and the projecting balconies are mounted above two bedrooms, but are only accessible from one.

The spaces between the façade and the first portico are defined, almost until the last version, as glazed galleries; finally, they would be incorporated into the rooms, and distinguishable only by the threshold created by the main beam.

10

MARIONA BENEDITO

11

MARIONA BENEDITO

Plantas tipo (2, 3, 4)

8
La caja de escalera.

9
Viviendas tipo en las plantas segunda, tercera y cuarta.

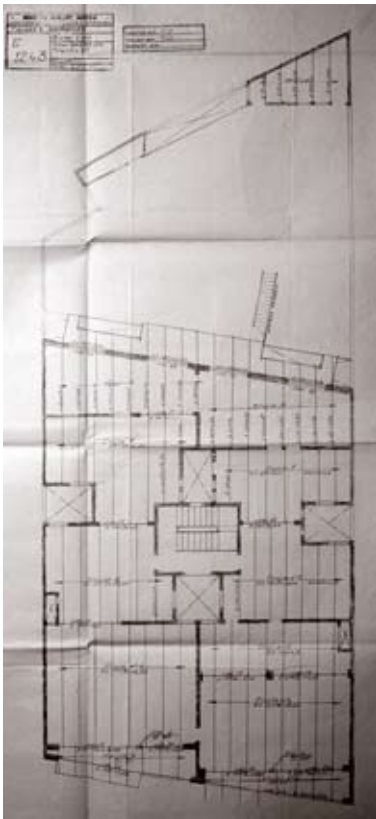
10
La fachada a la Via Augusta desde el interior de una vivienda restaurada recientemente.

11
El área de estar con los umbrales creados por los pórticos.

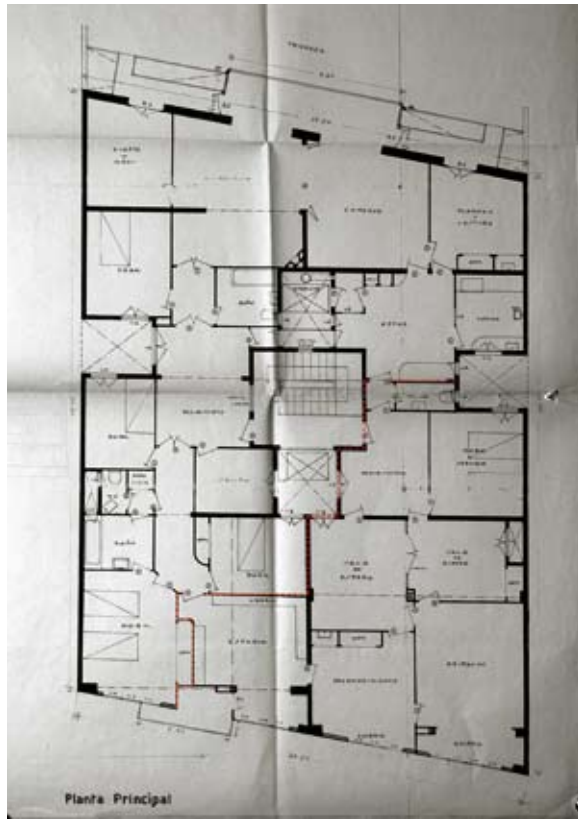
Estas tres plantas contienen, cada una, dos viviendas casi idénticas, con un área al suroeste para la sala y el comedor dando al patio de manzana, y en el interior las dependencias de servicio, y otra área al noreste para los dormitorios, de los cuales sólo dos, enlazados por un palco rehundido y un balcón, dan a la Via Augusta. La cocina y un office con acceso al montacargas, un baño y las habitaciones secundarias dan a patios de ventilación dentro de la parcela, una contradicción insuperable, cuya resolución llevaría a cambiar la profundidad edificable y a proponer otras formas de edificación residencial.

Un amplísimo recibidor-sala articula las dos áreas de la vivienda y acorta los tramos de pasillo. El esquema tripartito producido en el núcleo de la planta se proyecta en la fachada de modo que el palco es la réplica del pasillo. El palco y el balcón cabalغان sobre dos dormitorios, pero sólo desde uno son accesibles.

Los espacios comprendidos entre la fachada y el primer pòrtic se definen, casi hasta la última versión, como galerías acristaladas; finalmente, acabarían incorporados a las estancias, diferenciándose sólo por el umbral creado por la jàssera.

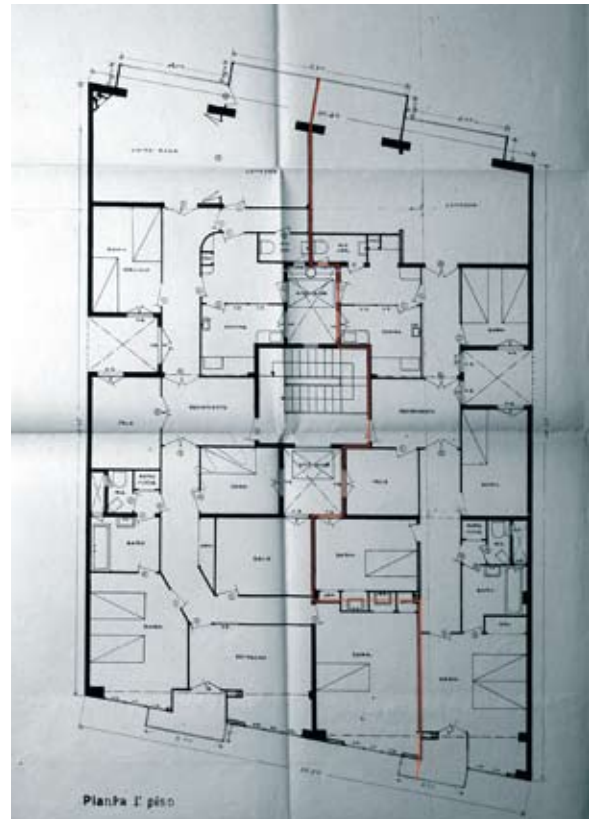

12

13

0 1 2 5m

14

0 1 2 5m

Planta principal

Conté l'habitatge i la consulta mèdica del germà gran de l'arquitecte. Una quarta part es dedica a la consulta i la resta a l'espaiós habitatge, que comunica amb un jardí sobre la coberta del garatge. La consulta té la seva pròpia entrada, però el metge pot accedir des de l'habitatge a un estudi i, a través d'ell, atendre els pacients a la sala de reconeixement i al despatx. Les finestres queden sensiblement alineades amb les obertures de la planta baixa i no amb les dels pisos superiors. A la frontera entre l'habitatge i la consulta apareix una llotja amb balcó volat. La llotja es desplaça cap a la dreta i el balcó és més llarg que no pas el dels altres pisos. La finestra a la dreta de la llotja forma un diedre amb la porta de sortida des de l'estudi, de manera que la percepció frontal és la d'un balcó inaccessible. Aquesta forma de sortir té lloc només en aquest pis.

A la façana posterior, la part central, que comprèn la sala d'estar i el menjador, sobresurt com a les plantes superiors, mentre que la cambra de nens, a un costat, i la sala de costura i planxa, a l'altre, se sotmeten al pla de façana i es comuniquen per sengles balcons amb el jardí de la coberta, retallat per dos patis a l'anglesa per il·luminar la planta baixa. Al fons d'aquest terrat es va construir un pavelló amb els safareigs.

Piano nobile

This houses the dwelling and the medical surgery of the architect's elder brother. A quarter is given over to the surgery and the rest to the spacious dwelling that communicates with a garden on the garage roof. The surgery has its own entrance, but the doctor was able to enter from his home via a study, to attend his patients in the examination room and office. The windows are noticeably aligned with the openings on the ground rather than on the upper floors. The boundary between dwelling and surgery is marked by an inset and a projecting balcony. The inset balcony is displaced to the right and the projecting balcony is longer than on the other floors. The window to the right of the inset balcony forms a dihedral with the door leading out of the study, producing the frontal perception of an inaccessible balcony. This exit solution only occurs in this apartment.

In the rear façade, the central part, with the living and dining rooms, projects as on the floors above, while the playroom, to one side, and the sewing and ironing room, to the other, are subjected to the plane of the façade and communicate by their respective balconies to the roof garden, framed between two patios that light the ground floor. A construction was built at the rear of this roof terrace to house the laundry room.

12
Estructura del techo del principal y de los lavaderos. La escalera exterior no llegó a realizarse.

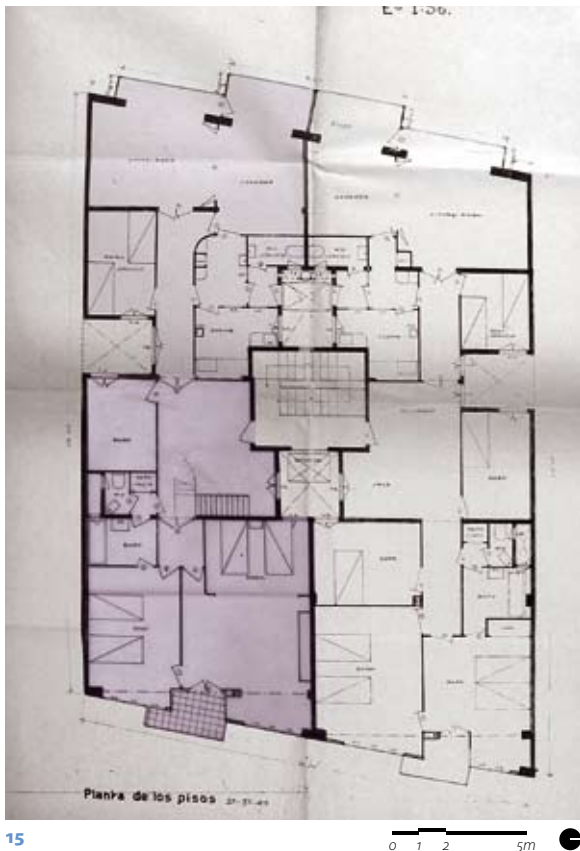
13
Planta principal, donde se indica el límite entre la consulta y la vivienda.

14
Planta primera, con la divisoria entre las dos viviendas.

Planta principal

Contiene la vivienda y la consulta médica del hermano mayor del arquitecto. Una cuarta parte se dedica a la consulta y el resto a la espaciosa vivienda que comunica con un jardín sobre la cubierta del garaje. La consulta tiene su propia entrada, pero el médico puede acceder desde su vivienda a un estudio y, a través de éste, atender a los pacientes en la sala de reconocimiento y en el despacho. Las ventanas quedan sensiblemente alineadas con las aberturas de la planta baja y no con las de los pisos superiores. En la frontera entre vivienda y consulta aparece un palco con balcón volado. El palco se desplaza hacia la derecha y el balcón es más largo que en los otros pisos. La ventana a la derecha del palco forma un diedro con la puerta de salida desde el estudio de modo que la percepción frontal es la de un balcón inaccesible. Esta forma de salir sucede sólo en este piso.

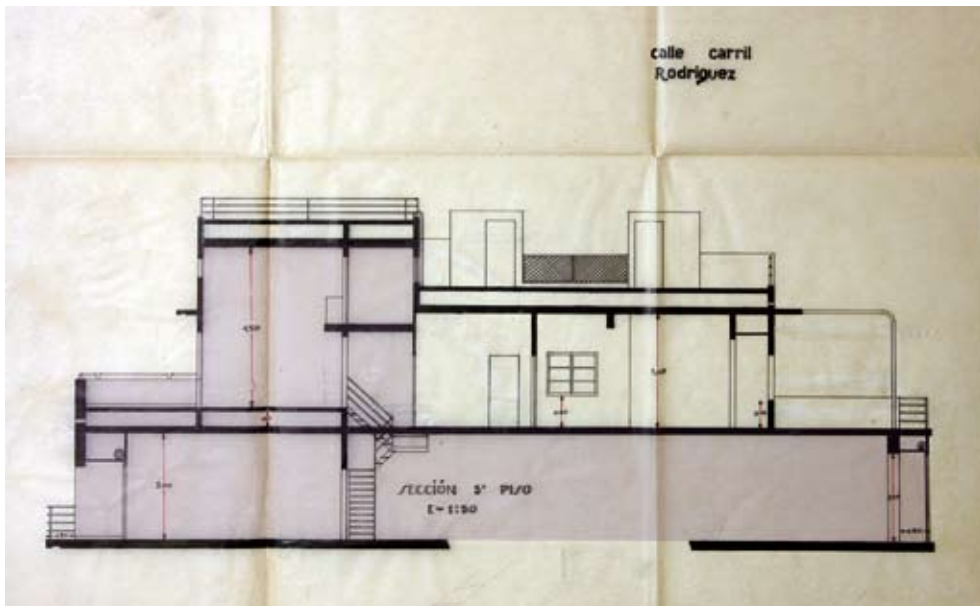
En la fachada posterior, la parte central, con la sala de estar y el comedor, sobresale como en las plantas superiores, mientras que el cuarto de niños, a un lado, y la sala de costura y plancha, al otro, se someten al plano de fachada y se comunican por sendos balcones con el techo jardín, recortado por dos patios a la inglesa para iluminar la planta baja. Al fondo de esta azotea se construyó un pabellón con los lavaderos.

15

0 1 2 5m

ANIC PLANO ORIGINAL

16

17

ANIC Revista ACB

Planta primera

A partir dels habitatges tipus, Germán Rodríguez Arias destina el de l'esquerra a residència dels seus pares, però l'amplia a costa d'un dormitori de l'habitatge contigu; s'apropia, així, de tres quartes parts de la façana, un fet que només es percep des de la Via Augusta, a causa del retall en longitud que sofreix el balcó de la dreta respecte al dels habitatges situats al damunt. A les primeres versions del projecte, l'habitatge dels pares es connectava amb el jardí situat sobre el garatge, a la planta del principal, mitjançant una escala exterior.

Plantes 4, 5 i 6

L'arquitecte va triar l'habitatge de l'esquerra a la planta quarta, després de renunciar a la planta superior, la cinquena –un àtic sumptuós amb àmplies terrasses al davant i al darrere, on havia previst d'instal·lar-hi la seva residència i l'estudi professional–, ja que els seus pares van apreciar que aquell habitatge els oferiria els mateixos avantatges que una casa unifamiliar assentada al terra i fora de la ciutat: aire, llum, independència i vistes llunyanes, de manera que van preferir-la al pis urbà que inicialment se'ls havia destinat a la primera planta.

Rodríguez Arias va compensar la renúncia prolongant en vertical el seu habitatge a costa d'una peça de l'àtic dels pares, a la qual va donar prou alçària (4,50 m) per construir-hi unes golfes i instal·lar-hi l'estudi.

First floor

Of the typical dwellings, Germán assigned the dwelling on the left to the home of his parents, extending it at the cost of a bedroom in the neighbouring apartment, thereby appropriating three-quarters of the façade. This can also be perceived, from Via Augusta, by the lengthwise trim to the balcony on the right with regard to the dwellings situated above. In the first versions of the project, his parents' home was connected, by an exterior stairway, with the garden over the garage, on the piano nobile.

Floors 4, 5 and 6

The architect chose for himself the dwelling on the left on the fourth floor, since he had to relinquish the floor above, a sumptuous penthouse with large terraces in front and behind, where he had intended to settle and establish his professional practice. His parents considered that the fifth floor penthouse would offer them the same advantages as a single-family dwelling at ground level, outside the city (air, light, independence and vistas), preferring it to the urban apartment reserved for them on the first floor.

Germán compensated for this by extending his dwelling vertically at the cost of a room in his parents' penthouse, making it high enough (4.50 m) to build a mezzanine, where he installed his studio. The large sitting room in the typical apartments served

15

Planta cuarta. Se ha insertado el plano que hizo el arquitecto para unir la vivienda de la izquierda con su estudio en la planta superior.

16

Sección de los últimos pisos del edificio en la que se indican los espacios ocupados por la vivienda estudio del arquitecto.

17

La escalera de tres tramos, en la planta cuarta, que ascendía al estudio del arquitecto.

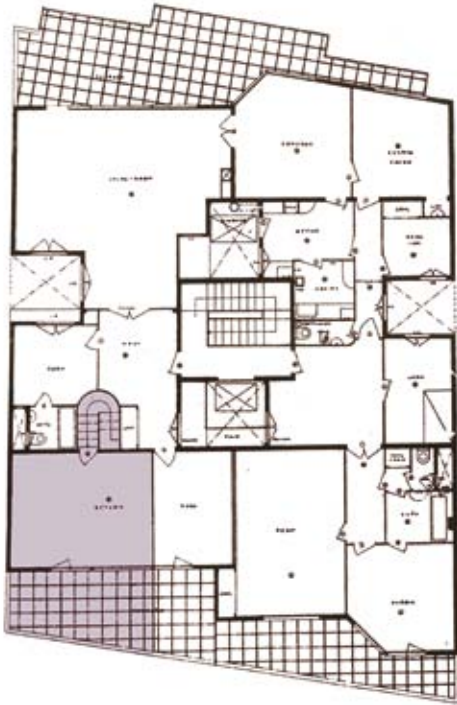
Planta primera

A partir de las viviendas tipo, Germán destina la de la izquierda a residencia de sus padres, pero la amplía a costa de un dormitorio de la vivienda vecina apropiándose, así, de tres cuartas partes de la fachada, hecho que sólo se percibe, desde la Vía Augusta, por el recorte en longitud que sufre el balcón de la derecha respecto al de las viviendas situadas encima. En las primeras versiones del proyecto, la vivienda de los padres se conectaba, mediante una escalera exterior, con el jardín situado sobre el garaje, en la planta del principal.

Plantas 4, 5 y 6

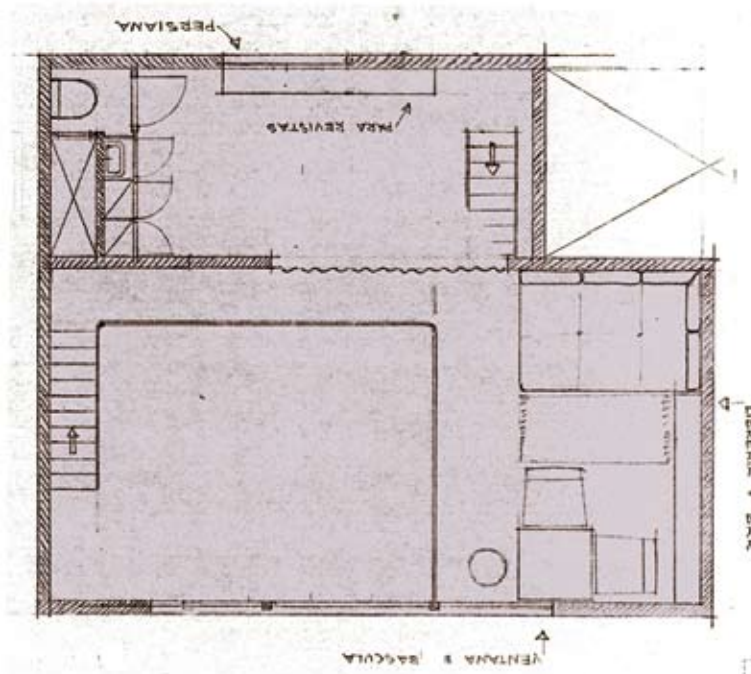
El arquitecto escogería la vivienda de la izquierda en la planta cuarta, al tener que renunciar a la planta superior, la quinta –un suntuoso ático con amplias terrazas delante y detrás, en el que había previsto instalar su residencia y su estudio profesional–, debido a que sus padres apreciaron que esa vivienda les ofrecería las mismas ventajas que una casa unifamiliar asentada en el suelo y fuera de la ciudad: aire, luz, independencia, vistas lejanas, prefiriéndola al piso urbano destinado a ellos en la primera planta.

Germán compensó la renuncia prolongando en vertical su vivienda a costa de una pieza del ático de sus padres, a la que dio altura suficiente (4,50 m) para construir un altillo, e instaló en ella su estudio. El gran recibidor-sala de los pisos tipo le sirvió para situar una escalera de tres

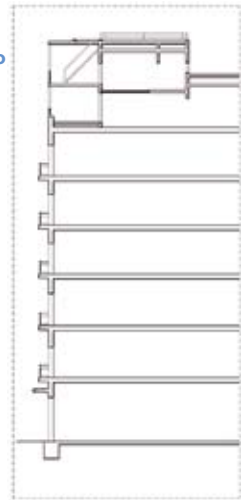
18

0 1 2 5m

19

20

El gran rebedor-sala dels pisos tipus li va servir per situar-hi una escala de tres trams que permetia l'accés al volum de l'estudi en dúplex. Les golfes s'expandeixen sobre una habitació contigua de l'àtic i formen una àrea per a la lectura i l'esbarjo, i des d'aquí encara s'arriba, mitjançant una escala, al terrat de l'estudi esdevingut solàrium amb dutxa a l'aire lliure i mirador sobre el mar. La façana del nivell de les golfes, a la planta sisena, es desplega fins que abasta tota l'amplària de la parcel·la, per ocultar uns trasters accessibles amb l'ascensor. El resultat de tot plegat, per damunt de la planta quarta, és que emergeix un volum de dos pisos, reulat respecte a l'alineació de les façanes i pintat d'un to més fosc.

Entre el 1958 i el 1963, Rodríguez Arias va cobrir amb un forjat el buit del doble espai del seu estudi i convertí les golfes de la planta sisena en un petit refugi per a les seves visites a Barcelona. Amb això alliberava la planta cinquena, on hi havia l'àtic, que així es podia dividir en dos pisos de lloguer. Potser en aquell moment es van fer també els dos lleus forjats, recolzats sobre nou perfils laminats, que rematen el volum de l'edifici i formen una llotja de dos pisos. Des de la superior, una lleugera escala metàl·lica d'un tram travessa el forjat més alt, deixa veure el cel i arriba al terrat que coronava l'estudi on l'arquitecte va treballar fins que partí a l'exili l'any 1939.

to accommodate a three-run stairway leading to the studio duplex. The mezzanine expanded into an adjacent room in the penthouse, forming an area for reading and recreation which led, via a stairway, to the studio's flat roof, converted into a sun terrace with outdoor shower and views of the sea. The façade of the mezzanine level, on the sixth floor, extends the entire width of the plot, concealing junk rooms accessible by lift. As a result, a two-storey volume emerges above the fourth floor, drawn back from the façades and painted in a darker tone.

Between 1958 and 1963, Germán built a floor in the double space of his studio, turning the mezzanine on the sixth floor into a small refuge for his visits to Barcelona. This freed up the fifth floor, where the penthouse was situated, which could then be divided into two rental apartments. This may also have been when two light floors were built on nine laminated profiles that finished off the volume of the building, forming a two-storey loggia. From the upper apartment, a single-run lightweight metal stairway perforated the highest floor structure, revealing the sky and leading to the terrace over the studio where the architect worked until he went into exile in 1939.

18
Planta quinta. La vivienda de los padres con el área que tomó el arquitecto para su estudio en dúplex.

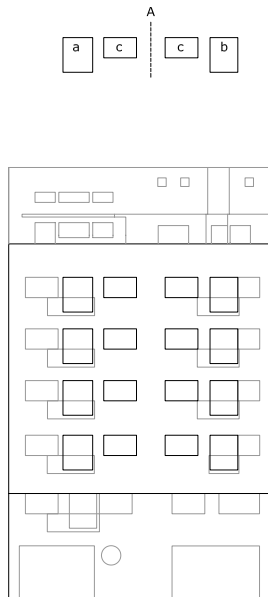
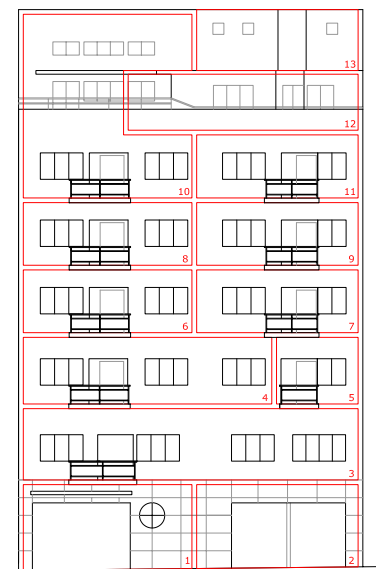
19
Planta del estudio con el doble espacio y con el área de descanso situada sobre un dormitorio de la vivienda de los padres. La escalerilla de la biblioteca subía a la azotea mirador (ver foto 24)

20
Sección esquemática del estado actual, con las logias de las últimas plantas realizadas al independizar el altillo para poder convertir el ático de los padres en dos pisos de alquiler.

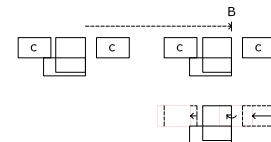
tramos como acceso al volumen del estudio en dúplex. El altillo se expande sobre una habitación contigua del ático, formando un área para lectura y recreo y desde él aún se llega, por una escalera, a la azotea del estudio convertida en solarium con ducha al aire libre y mirador sobre el mar. La fachada del nivel del altillo, en la planta 6ª, se despliega hasta abarcar todo el ancho de la parcela, ocultando unos cuartos trasteros accesibles mediante el ascensor. Como resultado, por encima de la planta cuarta, emerge un volumen de dos pisos, retrasado respecto a la alineación de las fachadas y pintado de un tono más oscuro.

Entre 1958 y 1963 Germán cubrió con un forjado el hueco del doble espacio de su estudio, convirtiendo el altillo de la planta sexta en un pequeño refugio para sus visitas a Barcelona. Con ello liberaba la planta quinta, donde estaba el ático, que así podía dividirse en dos pisos de alquiler. Quizá en ese momento se realizaron también los dos leves forjados apoyados sobre nueve perfiles laminados que rematan el volumen del edificio formando una logia de dos pisos. Desde la superior una ligera escalera metálica de un tramo atraviesa el forjado más alto, dejando ver el cielo y llegando a la azotea que coronaba el estudio donde el arquitecto trabajó hasta partir para el exilio en 1939.

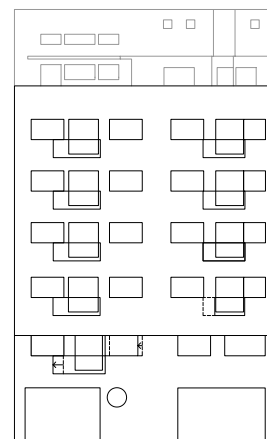
- 1. accés
- 2. local comercial
- 3. planta principal
- 4. planta primera, vivenda pensada inicialment per als pares del arquitecte
- 5. vivenda de menor superfície per a alquilar
- 6,7,8,9,11. vivendes tipus
- 10. vivenda i estudi de Germán Rodríguez Arias
- 12. planta cinquena, vivenda escollida per als pares de Germán.
- 13. planta coberta, trasteros i lavaderos.

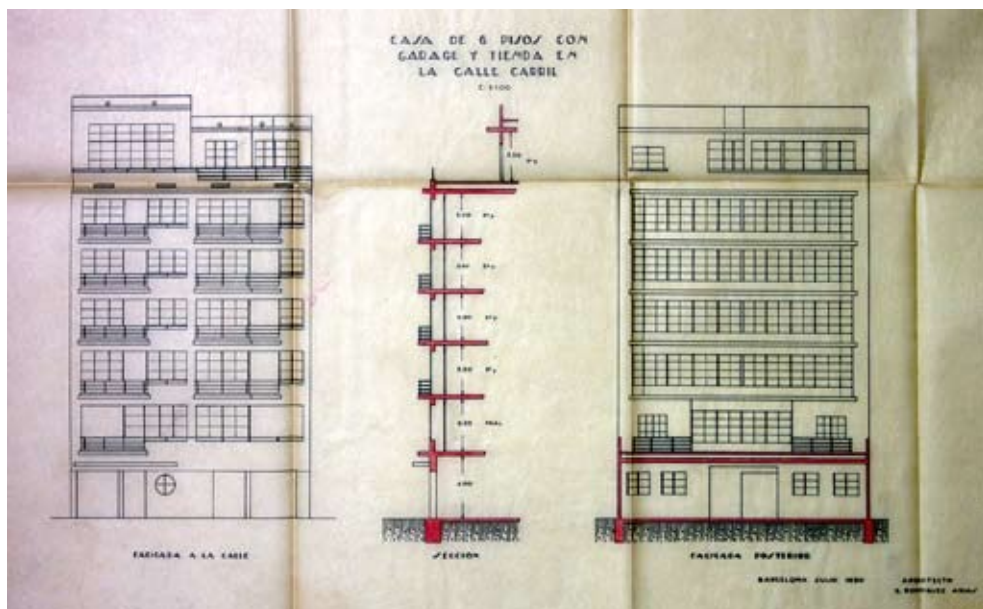
En el cuerpo central existe una simetría básica (A) a pesar de ser el hueco b inferior al a

Si partimos del esquema de la izquierda de la fachada, veremos que se repite en la derecha, pero sometido a unos cambios: la ventana de la izquierda desliza hasta encajar con la esquina del balcón y la ventana de la derecha desliza hasta plegar un tercio de su longitud en la fachada interior del palco.

21

La façana a la Via Augusta

L'edifici té una estructura de pòrtics d'acer laminat, perpendiculars als límits mitgers, que es completa amb les caixes de murs de l'escala i dels patis de la parcel·la, "la construcció més corrent i econòmica a Barcelona", segons que reconeixia el mateix arquitecte a la memòria.

Al pla de cada façana, segons les línies obliques de la parcel·la, sengles pòrtics permeten el vol de galeries vidrades a la part del darrere i de balcons que donen al carrer. La del darrere segueix una lògica semblant a la dels patis d'illa de l'Eixample, mentre que la principal és una façana lliure. Sumament vidrades a les primeres versions, van acabar essent resoltes amb mesura: usant a la del darrere les finestres corredisses de fusta tipus GATEPAC,² i, a la façana principal, restituint la presència del mur fins que esdevé "un pur pla plàstic", en disposar les finestres al feix exterior en contrast amb l'excavació profunda de les llotges i amb el volum prominent dels balcons. Com hem vist en descriure les plantes, les obertures es produeixen per una pressió "de dins cap a fora" –seguint el lema objectiu (*sachlich*) propugnat per Adolf Loos, i tan divulgat, per combatre temptacions academicistes de qualsevol signe–, alhora que troben el seu lloc en l'ordre unitari de la façana.

Es distingeix, en primer lloc, un element simple: la finestra Crittal de perfil·leria metàl·lica de dues, tres i quatre fulles; després, la unitat que identifica cada habitatge,

The façade on Via Augusta

The building has a structure of laminated steel porticos, perpendicular to the party boundaries, completed by the structure of the stairway and plot courtyards, "the most habitual and economic construction in Barcelona", as the architect himself admitted in the published project description.

In the plane of each façade, according to the oblique lines of the plot, the respective porticos allow the projection of galleries at the rear and balconies overlooking the street. The rear follows a similar logic to those of the street block courtyards in the city's Eixample district, and the main façade remains free. Predominantly glazed in the early versions, they were later addressed with greater measure: at the rear, the horizontal wooden-framed sliding windows of GATEPAC facture² and, in the main façade, restoring the presence of the wall to convert it into "a pure, plastic plane", distributing the windows on the outer face, in contrast with the deep insets and the emerging volumes of the balconies. As the description of the floors showed, the openings were determined by pressure "from the inside out" (obeying the watchword of objective, or *sachlich*, advocated by Adolf Loos, which became so widely used to combat very differing academicist temptations), at the same time finding their place in the unitary order of the façade.

Firstly, a simple element can be distinguished: the metal-framed Crittal window

21

Primera versió de les façanes, aïll amb grans superfícies vidriades.

22

La façana posterior amb el perfil en zigzag del àtic, el cos intermediari amb les galeries i el pis principal amb accés a la azotea ajardinada.

La fachada a la vía Augusta

El edifici poseu una estructura de pòrtics en acer laminat, perpendiculars a los lindes medianeros, que se completa con las cajas murarias de la escalera y de los patios de parcela, "la construcción más corriente y económica en Barcelona", según reconocía el propio arquitecto en la memoria publicada (AC nº 8, p. 23).

En el plano de cada fachada, según las líneas oblicuas de la parcela, sendos pòrtics permiten el vuelo de galerías acristaladas en la parte de atrás y de balcones dando a la calle. La posterior sigue una lógica semejante a las de los patios de manzana del ensanche y la principal es una fachada libre. Sumamente acristaladas en las primeras versiones, acabaron siendo resueltas con medida: usando en la posterior las ventanas correderas horizontales de madera tipo GATEPAC (véase AC nº 2, 1931), y en la fachada principal, restituyendo la presencia del muro hasta convertirlo en un "un puro plano plástico", al disponer las ventanas en el haz exterior en contraste con la excavación profunda de los palcos y con el volumen prominente de los balcones. Como se ha visto al describir las plantas, las aberturas se producen por una presión "de dentro hacia fuera" –siguiendo el lema objetivo (*sachlich*) propugnado por Adolf Loos, y tan divulgado, para combatir tentaciones academicistas de cualquier signo– al tiempo que encuentran su lugar en el orden unitario de la fachada.

Se distingue, en primer lugar un elemento simple: la ventana "Crittall" de perfil·leria metàl·lica de dos, tres o cuatro

MBR

composta de tres elements: la llotja amb el seu balcó i una finestra a cada banda, de tal manera que cada habitatge, en l'aire, es pot comparar amb la caseta que Rodríguez Arias va construir a Sant Antoni d'Eivissa,³ després d'arribar a l'illa el 1929. Recordem que fou ell qui va cridar l'atenció als seus companys del GATCPAC sobre aquella arquitectura anònima,⁴ fins i tot abans que no ho fessin Erwin Broner i Raoul Hausmann.

A partir d'aquí comença el joc dels set errors. Una banda vertical parteix en dos la façana i, a una banda i a l'altra, es balancegen els habitatges resumits als seus tríptics, que no són iguals. Les raons formals de la vida –el programa, que en diem els arquitectes– emergeixen com unitats plàstiques del pla urbà del carrer: en el gran quadre de la façana veiem les figures funàmbules de les finestres recolzades a la cantonada del rectangle dels balcons, com en un dibuix de Klee o en el circ diminut de Calder, que per cert va viure a l'edifici l'any 1932. Al mateix temps, però, la façana, construïda amb envans de gruix ínfim (ai, el pont tèrmic!), aconsegueix produir una impressió estereotòmica gràcies a les llotges excavades i al volum dels balcons formats per làmines de fibrociment. I s'ordena segons l'esquema tripartit clàssic: basament –la planta baixa, aliada amb la principal–, cos de quatre pisos i àtic, com passa, per exemple, al Casal del Metge (1931) o a la casa Cambó (1921-1925) tots dos d'Adolf Florensa i, d'una manera més afí, al Casal Sant Jordi (1929-1931) de Francesc Folguera.

with two, three or four sashes; then the unit that identified each dwelling, comprising three elements: the inset balcony with its projecting balcony and a window to either side, making each dwelling comparable with the little house that Germán built in Sant Antoni, Ibiza,³ on his arrival on the island in 1929. Remember that it was he who drew the attention of his GATCPAC colleagues to this anonymous architecture,⁴ even before Erwin Broner and Raoul Hausmann.

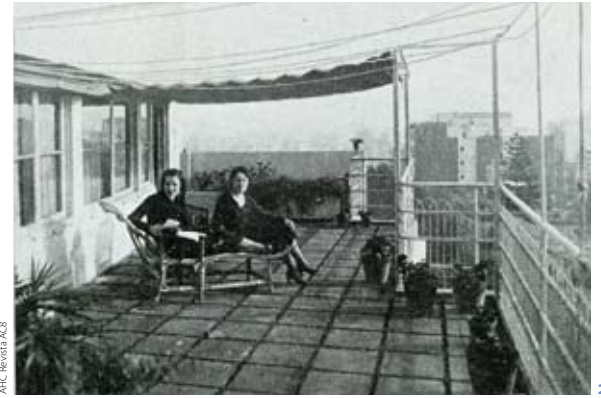
This is where the game of spot-the-differences starts. A vertical strip divides the façade in two and, balanced on either side, are the dwellings summarized by their triptychs, which are not the same. The formal reasons of life—the brief, as architects call it—emerge as formal units in the urban plane of the street: in the large frame of the façade we see the tightrope walking figures of the windows supported by the corner of the rectangle of the balconies, like in a Klee drawing or the diminutive circus of Calder, who lived in the building in 1932. But at the same time, the façade, built with the thinnest panels (so much for the thermal barrier!), manages to give a stereotomic impression thanks to the inset balconies and the volume of the projecting balconies formed by fibre-cement sheeting. And it is organized according to the classic tripartite outline: base (ground floor and piano nobile), a four-storey volume, and the penthouse, as also found, to give some examples, in the Casal del Metge (1931) and in Cambó house (1921-1925) both by Adolf Florensa and, a

Vista del espacio de la logia más alta que, junto con el altillo del estudio y la azotea mirador, constituyó el refugio del arquitecto. La luz del hueco de la escalerilla se percibe desde la calle (ver foto 1)

El estudio del arquitecto Germán Rodríguez Arias en el ático del inmueble.

Vista hacia el mar de la terraza del ático de los padres, en los años treinta, con la protección solar.

Vista hacia el Tibidabo de la terraza suroeste del quinto piso, dividida en dos en la actualidad, que pertenecía al ático de los padres.

AHC Revista A3B

MBR

hojas; luego, la unidad que identifica cada vivienda, compuesta con tres elementos: el palco con su balcón y una ventana a cada lado, de tal modo que cada vivienda, en el aire, se puede comparar con la casita que Germán construyó en Sant Antoni, Ibiza (ver AC nº 19, 1935), después de llegar a la isla en 1929. Recordemos que fue él quien llamó la atención a sus compañeros del GATCPAC sobre aquella arquitectura anónima (ver AC nº 6, 1932, pp. 28-30), antes incluso que Erwin Broner y Raoul Hausmann lo hicieran.

A partir de aquí empieza el juego de los siete errores. Una banda vertical parte en dos la fachada y, a uno y otro lado se balancean las viviendas resumidas en sus trípticos, que no son iguales. Las razones formales de la vida –el programa, decimos los arquitectos– emergen como unidades plásticas al plano urbano de la calle: en el gran cuadro de la fachada vemos las figuras funámbulas de las ventanas apoyadas en la esquina del rectángulo de los balcones, como en un dibujo de Klee o en el circo diminuto de Calder, quién habitaría en el edificio en 1932. Pero al mismo tiempo, la fachada, construida con tabiques de ínfimo espesor (¡ay el puente térmico!), logra producir una impresión estereotómica gracias a los palcos excavados y al volumen de los balcones formados por láminas de fibrocemento. Y se ordena según el esquema tripartito clásico: basamento –la planta baja, aliada con la principal–, cuerpo de cuatro pisos, y ático, como sucede, por citar algún ejemplo, en El Casal del Metge (1931) o en la Casa Cambó (1921-1925), ambas de Adolf Florensa y, de un modo más afín, en El Casal Sant Jordi (1929-1931) de Francesc Folguera.

YANN MERCIER, ARCHIVO ANTONIO PIZZA

Als esquemes analítics podem seguir algunes operacions: simetries bilaterals es combinen amb simetries translatives i amb petites variacions per sotmetre les sol·licituds particulars de cada planta i de cada situació espacial a aquell ordre unitari. El lector no es pot distreure. Vegeu, per exemple, què passa en el tríptic de la planta principal: la llotja es desplaça a la dreta fins que atreu per magnetisme la finestra d'aquella banda i, després, el balcó es dilata fins que recull la finestra de l'esquerra, però amb aquests moviments el tríptic passa a ser semblant als dels habitatges de la dreta. A algú se li pot escapar que les llotges de l'esquerra són una mica més amples que les de la dreta, i que el mateix passa amb els tríptics. I que la banda vertical del centre no és al centre, però li dóna a tota la façana la condició de tríptic que té cada habitatge...

Antonio Armesto i Mariona Benedito

Traducció d'Isabel Casadevall

more similar case, in the Casal Sant Jordi (1929-1931), by Francesc Folguera.

Some operations can be detected in the analytical diagrams: bilateral symmetries combine with transference symmetries and minor variations to submit the specific requirements of each floor and spatial situation to this unitary order. The reader must not be distracted. See what happens for example in the triptych on the piano nobile: the inset balcony is moved to the right so that it attracts by magnetism the window on that side and then the balcony stretches to reach the window on the left. However, these movements make the triptych similar to those in the dwellings on the right. Not everyone will notice that the inset balconies on the left are rather wider than those on the right, and the same thing happens with the triptychs. Or that the vertical strip in the centre is not in the centre, though it extends to the whole façade the condition of triptych of each individual dwelling...

Antonio Armesto and Mariona Benedito

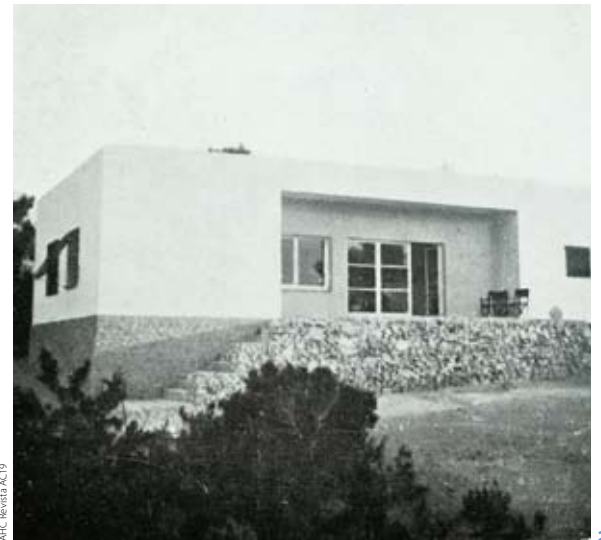
Translated by Elaine Fradley

1. Publicada a AC, núm. 8, pàg. 23.
2. Vegeu AC, núm. 2 (1931).
3. A AC, núm. 19 (1935).
4. Vegeu AC, núm. 6 (1932), pàg. 28-30.

1. Published in AC, issue 8, p. 23.
2. See AC, issue 2 (1931).
3. In AC, issue 19 (1935).
4. See AC, issue 6 (1932), pp. 28-30.

28

29

En los esquemas analíticos se pueden seguir algunas operaciones: simetrías bilaterales se combinan con simetrías traslativas y con pequeñas variaciones para someter las solicitudes particulares de cada planta y de cada situación espacial a ese orden unitario. El lector no puede distraerse. Vea, por ejemplo, qué ocurre en el tríptico de la planta principal: el palco se desplaza a la derecha hasta atraer por magnetismo a la ventana de ese lado y, luego, el balcón se dilata hasta recoger la ventana de la izquierda, pero con estos movimientos este tríptico pasa a ser similar a los de las viviendas de la derecha. A alguien se le puede escapar que los palcos de la izquierda son algo más anchos que los de la derecha y que lo mismo pasa con los trípticos. Y que la banda vertical del centro no está en el centro, pero le da a la fachada entera la condición de tríptico que tiene cada vivienda...

Antonio Armesto y Mariona Benedito

Agradecemos la colaboración: A los vecinos del inmueble, en particular a Mercedes Rodríguez, Susana Mitjans y Ma Teresa Carné.